

Szépen fogalmazza meg ars poeticáját *Végtelen rét havában* c. versében:

*No beste kölyke
Córingáló láss dologhoz
önnön-fényű mást világíts
aranymarkú másnak is szórj
mókuskedvű bút nevettes
fennlovagló szállj apádhoz,
gyémántszerű nézz magadból
napjaidból láss jövőnkbe*

Úgy marad hű a nehéz sorsú apa emlékéhez, az ifjúkor eszményeihez, hogy most is a kétkezi munkásokért, azok helyett, azok nevében beszél. De Kalász Lászlónak nem kenyere a „direkt” beszéd. Mondanivalója, indulatai áttételesen kapnak hangot. Eszköze a kép. Ez mindig természeti nála. Kedvencei a felhők, az ég (*Megdől az ég, Hull az égből, Az égen*), az évszakok, napszakok (*Szirom-szín hajnal, Hajnal, Délben, A nappal nyakán kés, Nyár*). A kijelentő versmondatok a táj képei után a meglepetés erejével hatnak a csattanók. Különösen emlékezetesek azok a versei, amelyeket a gondolkodó, tépelődő ember indulata hevít át. Különösen az öndicsérő pöffeszkedés, a hazug fontoskodás és ostobaság szítja fel dühét (*Nagyanőtt, Szarvuk hegyével, Akkor Krisztus, Minden számár, Itt ülsz, Harcolt ő, Levággják alattunk*), csak itt-ott oldódik fel a keserűség egy-egy derűsebb színfoltban. Menekülés a szerelem is, pihenő, erőgyűjtés, felejtés. (*A tényérok, Ledobom ruhámat*).

Ha van kifogásolnivalónk a kötettel szemben: az a ciklusok beosztása. Nem szerencsések, indokolatlanul tagolják, széttördelik a kötetet. (*Magvető Könyvkiadó 1970.*)

HORPÁCSI SÁNDOR

KÁLDI JÁNOS: A VILÁGÍTÓ KAPANYÉL

A költő az otthoni kamrában téblábolva, ráakad halott édesanyja rozsdás kapájára, melynek egyszerre kigyúl a nyele:

*Csak álltam ott
és néztem sokáig a sugárzó kapanyelet.
Valójában csúnya volt, görbe és kopott.
Fölvettem és megcsókoltam,
ahol legvakítóbban világított.*

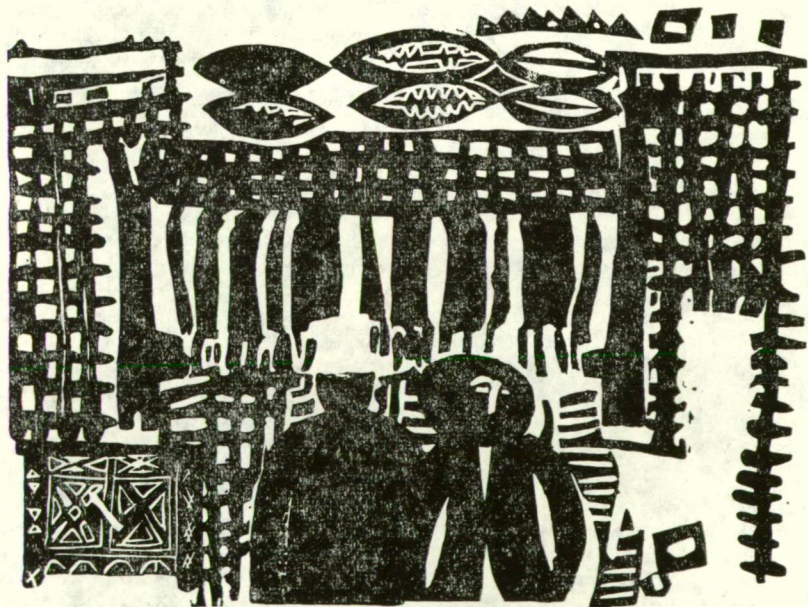
A kötet címadó versének utolsó szakasza ez, tehát a versben ábrázolt költői érzelmenek az a forrpontja, ahol a művészi hatást illetően minden vessző sorsdöntő lehet. Az a forrpont, ahol a költő művészi ökonómiából is vizsgálják, ha ugyan nem elsősorban abból. Ezért zavar oly különösen a harmadik sor „valójában”-ja: ez a talán kellően meg nem fontolt szó egyszerre feloldja a vers drámaiságát, megsemmisíti a felfokozott érzelmintenzitást. Hisz a rozsdás kapáról minden versolvasó tudja, hogy a nyele *valójában* csúnya, görbe, kopott. Káldi költői ereje épp abban rejlik, hogy elhitei a rozsdás kapáról, hogy ott, „ahol ő fogta, az Édes”, tündöklő fényrel világít a nyele. Ez a leírt „valójában” azonban kijózanít, lefokozza a költői látomást: könnyű érzélgősségbe fordul a kapanyelet megcsókoló költő gesztusa.

Ez az egy példa rámutat Káldi verseinek legfőbb buktatójára: az érzellem újra és újra érzélgősségbe csúszik át — a kellő tömörítés, művészi ökonómia híján. Pedig legszebb versei mégis az érzelmi hangütésűek, különösen amelyekben halott édesanyja emlékét idézi (*Otthoni feljegyzés, Tegnap, álmomban*); van egy finom, fegyel-

mezett, lágy hangú meditatív költeménye, melyet *Anyai nagyszüleim képe alá* írt; s a kötetet néhány tájképbe fogalmazott fájdalmas sóhaj zárja (*Március, Téli hegyek közt*), ezekben felcsillan e meditatív-érzelmes líra biztató perspektívája is: az ábrázolt táj igazi metamorfózison megy át, hogy a költő lelkiállapotáról valljon.

S ezzel már szóltunk is Káldi János verseinek világáról: a dunántúli táj és a táj embere áll szívéhez közel. Őszinte nagyrabecsüléssel szól a kétkezi munkásokról, akik „megteremtik a végtelen-zokogású viharban is az értéktöbbletet”, de őszintesége és egyszerűsége túlzó egyszerűsítésekbe csúszik, következtetései nemegyszer jelentéktelen, felszíni igazságokhoz vezetnek, s ezért patetikus gondolati-filozófáló alkotásai néha egyszerűen banálisak (*Válasz, Kérdező, A rendszeres kocsmázók asztalára*). Igazabban hangzik, ha a lelkében érő háláról és köszönetről vall (*A révfülöpi parton*) vagy ha — mint az *Egyszerű beszéd*-ben — a közösség, a társ keresését gyónja meg. (*Magvető—Jelenkor Könyvkiadó 1970.*)

P. A.

KOPACZ MÁRIA: HAVASI PÁR